

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра медсестринства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної
роботи *М. Фалько* Фалько
«30» *09* 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА ТА МЕДИЦИНА
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

Ступінь вищої освіти «бакалавр»

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 223 «Медсестринство»

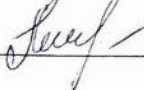
Спеціалізація: медсестринство

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій» для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 223 «Медсестринство»

Розробник: Чугін Артур Олександрович старший викладач
(Чугін А.О.)

Робоча програма затвердження на засіданні кафедри медсестринства
Протокол від “28” 08 2019 року № 1

Завідувач кафедри медсестринства (Габрель Р.Т.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
	Спеціальність (професійне спрямування): 223 «Медсестринство»	Рік підготовки:	
		2-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин - 105		4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Лекції	
		16 год.	
		Практичні	
		32 год.	
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
57 год.			
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання-105 год.; 48 год.-аудиторні заняття,57 год.-самостійна робота (46% до 54%).

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є засвоєння студентами теоретичних знань, формування у студентів цілісного уявлення про питання умови діяльності медичної служби Збройних сил у сучасній війні; екологічну обстановку на території України, регіону та можливі аварії й катастрофи; досвід роботи служби екстреної медичної допомоги під час ліквідації наслідків великомасштабних надзвичайних ситуацій різного походження.

Завдання дисципліни “Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій” складається з формування у здобувачів вищої освіти знань з: основних завдань медичної служби Збройних сил України у воєнний час; організації лікувально-евакуаційних заходів у військах; структури організації Державної служби медицини катастроф; особливостей та медико-тактичних характеристик різного виду аварій, стихійних лих; принципів лікувально-евакуаційного забезпечення населення в системі Державної служби медицини катастроф, особливості організації лікувально-евакуаційних заходів в осередках масового ураження; принципів надання медичної допомоги пораненим та хворим під час бойових дій та при надзвичайних ситуаціях. Навчити студентів надавати та організувати першу медичну допомогу пораненим і ураженим в умовах бойової обстановки; організувати медичне забезпечення роти та при різних видах бойових дій; надавати першу медичну і долікарську допомогу в осередках надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час; користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, а також засобами індивідуального медичного захисту; надавати першу медичну допомогу в разі отруєння сильнодіючими отруйними речовинами; працювати в складі бригад і загонів екстреної медичної допомоги в осередках масового ураження.

Усі питання військово-медичної підготовки та медицини надзвичайних ситуацій повинні вивчатися з урахуванням знань і практичних навичок, отриманих студентами з інших навчальних дисциплін, насамперед з анатомії та фізіології людини, хірургії, терапії, фармакології, гігієни, епідеміології та інфекційних хвороб.

Дисципліна “Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій” складається з лекцій, навчальної практики під керівництвом викладача і самостійної роботи студентів. На практичних заняттях особливу увагу приділено питанням надання першої медичної допомоги пораненим та ураженим на полі бою та екстренної медичної допомоги під час надзвичайних ситуацій.

Програма навчальної дисципліни

Кредит I. Військо-медична підготовка. Основи організації медичного забезпечення військ

Тема 1. Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час. Уражуюча дія сучасної зброї та характеристика санітарних втрат

Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час, їх зміст і значення. Умови діяльності медичної служби та їх вплив на організацію медичного забезпечення військ.

Організаційна структура медичної служби Збройних сил України. Військова ланка медичної служби Збройних сил України. Категорії особового складу медичної служби. Військові звання особового складу медичної служби. Можливі призначення молодшого медичного персоналу у воєнний час.

Тема 2. Основи організації лікувально-евакуаційного забезпечення військ

Лікувально-евакуаційне забезпечення військ.

Головні етапи розвитку системи лікувально-евакуаційного забезпечення. Сутність сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення, її принципи.

Етап медичної евакуації, завдання, які він виконує, вимоги до розгортання та принципова схема його розгортання.

Види і обсяг медичної допомоги. Заходи першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги.

Медичне сортування поранених і хворих на етапах медичної евакуації.

Медична евакуація. Особливості організації і проведення лікувально-евакуаційних заходів при ліквідації наслідків застосування ворогом засобів масового ураження. Роль медичної сестри в проведенні лікувально-евакуаційних заходів у військах.

Тема 3. Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти

Розшук поранених на полі бою. Способи наближення стрільців-санітарів та санітарного інструктора роти до поранених залежно від умов місцевості, погоди, часу доби та характеру бойової обстановки.

Надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Роль самопомоги та взаємодопомоги в сучасному бою. Способи відтягування поранених і винесення їх з поля бою в укриття (гнізда поранених).

Позначення місць укриття та зосередження поранених.

Медико-тактична характеристика індивідуальних засобів медичного оснащення: аптечки індивідуальної, індивідуального протихімічного пакету, пакету перев'язувального індивідуального, засобу для знезараження води.

Медико-тактична характеристика групових засобів медичного захисту.

Медико-тактична характеристика сумки санітара, сумки медичної військової, лямки медичної носильної, лямки медичної спеціальної, шолома для поранених у голову, нош санітарних, нош іммобілізаційних вакуумних.

Тема 4. Медичне забезпечення механізованої роти і батальйону в оборонному та наступальному боях

Організаційна структура Збройних сил України.

Військові підрозділи, частини, з'єднання та об'єднання сухопутних військ Збройних сил України.

Види загальновійськового бою. Медична служба механізованої бригади.

Умови діяльності медичної служби в оборонному бою.

Побудова оборони роти (ротний опорний пункт).

Організація роботи стрільців-санітарів взводів та санітарного інструктора роти з проведення заходів медичного забезпечення роти в оборонному бою. Призначення і організація роботи медичного поста роти (МПР).

Організаційна структура механізованого батальйону.

Медичний пункт батальйону (МПБ): завдання. Організація роботи МПБ в оборонному бою, евакуації поранених і хворих із рот в МПБ.

Умови діяльності медичної служби в наступальному бою.

Бойовий порядок роти в наступальному бою.

Організація роботи стрільців-санітарів взводів та санітарного інструктора роти у ході наступального бою.

Організація медичного забезпечення механізованого батальйону в наступальному бою.

Кредит II. Основи військово-польової хірургії

Тема 5. Заходи першої медичної допомоги при пораненнях та ураженнях

Заходи першої медичної допомоги при пораненнях: витягування уражених з-під завалів, зі сховищ, укриттів, води, бойової техніки; гасіння одягу, що горить чи тліє, запалювальних сумішей; уведення знеболювальних засобів зі шприц-тюбика з індивідуальної аптечки; усунення асфіксії шляхом звільнення верхніх дихальних шляхів від слизу, крові, сторонніх тіл, надання відповідного положення тілу (у разі западання язика, блювання, значної носової кровотечі) і проведення штучної вентиляції легень (ШВЛ) способом рот до рота і рот до носа; тимчасове спинення зовнішньої кровотечі; накладання асептичної пов'язки у разі відкритого пневмотораксу; іммобілізація ушкодженої кінцівки підручними засобами; надягання протигаза під час перебування на зараженій місцевості; введення антидотів; часткове санітарне оброблення; застосування антибіотиків, протиблювотних засобів з індивідуальної аптечки.

Тема 6. Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Відмороження

Травматичний шок, клінічні прояви. Заходи першої медичної допомоги пораненим у стані травматичного шоку. Клінічна картина в різні періоди синдрому тривалого роздавлювання (стиснення) тканин. Заходи першої медичної допомоги.

Класифікація опіків за глибиною ураження. Клінічна картина опікової хвороби. Методи визначення площі опіків у польових умовах. Візуальне визначення

ступеня опіку. Визначення площі опіку за правилом дев'яток (Уоллеса) та правилом долоні (Глумова). Заходи першої медичної допомоги при термічних ушкодженнях.

Відмороження, клінічні прояви. Заходи першої медичної допомоги при відмороженнях.

Тема 7. Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження

Гостра променева хвороба (ГПХ). Клінічна картина ГПХ I–IV ступенів.

Рання діагностика ГПХ. Перша медична допомога ураженим. Комбіновані радіаційні ураження. Профілактика радіаційних уражень. Прилади радіаційної розвідки та дози метричного контролю.

Тема 8. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами

Клінічна картина уражень різними типами отруйних речовин. Надання першої медичної допомоги ураженим. Введення антитоду за допомогою шприц-тюбика. Надягання протигазу і шолому для поранених у голову на пораненого в зараженій зоні. Проведення часткового санітарного оброблення за допомогою ППП-8 (ППП-9, ППП-10). Способи проведення штучного дихання в зараженій атмосфері, в зараженій атмосфері. Киснева інгаляція за допомогою інгалятора КІ-4. Штучна вентиляція легень за допомогою ДП-10. Вирішення ситуаційних завдань з діагностики уражень отруйними речовинами та надання першої медичної допомоги ураженим.

Кредит III. Медицина надзвичайних ситуацій. Завдання та основи організації медичного забезпечення населення у надзвичайних ситуаціях

Тема 9. Організація захисту населення у надзвичайний період. Основи створення, структура і завдання Державної служби медицини катастроф

Завдання та організація Державної служби медицини катастроф (ДСМК). Заклади та формування ДСМК. Чинні законодавчі акти України, їх основні положення.

Основна мета та організаційні основи лікувально-евакуаційного забезпечення в системі ДСМК. Суть системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайний період. Умови реалізації сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях (НС).

Робота бригад і загонів екстреної медичної допомоги, інших медичних формувань у районах масового ураження людей. Особливості роботи медичної сестри в екстремальних умовах.

Тема 10. Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях

Чинні законодавчі акти України, їх основні положення. Медичне сортування та медична евакуація.

Види медичної допомоги, основні вимоги до них та їх обсяг: перша медична допомога, долікарська допомога, перша лікарська допомога, кваліфікована медична допомога, спеціалізована медична допомога. Особливості надання догоспітальних видів медичної допомоги дітям.

Тема 11. Транспортні катастрофи, їх медикотактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф

Лікувально-евакуаційне забезпечення та види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях техногенного походження. Медичне забезпечення особового складу рятувальних загонів. Робота медичної сестри в складі загонів і бригад екстреної медичної допомоги в районах транспортних катастроф.

Заходи першої медичної допомоги в ході рятувальних робіт при травмах, кровотечах, термічних опіках, ураженнях.

Особливості надання медичної допомоги у випадку переохолодження, перегрівання та комбінованих уражень.

Тема 12. Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медикотактична характеристика

Характеристика чинників радіаційної небезпеки на різних етапах радіаційної аварії. Медичні наслідки їхнього впливу на людину.

Нормування радіаційної безпеки. Радіаційний контроль в умовах радіаційної аварії.

Заходи та засоби захисту населення під час радіаційних аварій (колективні та індивідуальні).

Основні принципи надання медичної допомоги персоналу, який потерпів під час аварії на АЕС.

Тема 13. Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження

Основні принципи і методи лікування гострих отруєнь СДОР. Основні симптоми отруєнь, перша медична допомога при отруєннях СДОР: аміаком, чадним газом, хлором, сірковуглецем тощо.

Заходи та засоби захисту (індивідуальні та колективні) при аваріях з викидом СДОР. Робота медичної сестри в складі бригад екстреної медичної допомоги в осередку хімічного ураження.

Техніка безпеки особового складу бригад екстреної допомоги під час ліквідації осередків хімічного ураження та їхніх наслідків. Прилади хімічної розвідки та правила роботи з ними.

**Тема 14. Стихійні лиха, їх класифікація і медико-тактичні особливості.
Основи організації та проведення аварійно-рятувальних і невідкладних робіт,
медична допомога в районах стихійних лих**

Загальні причини виникнення і класифікація стихійних лих. Медико-тактична характеристика атмосферних, гідросферних та літосферних природних небезпек: можливий характер патологій, санітарно-гігієнічний та епідеміологічний стан територій, наявність лікувально-профілактичних заходів, шляхів евакуації.

Правила поведінки населення та заходи безпеки під час виконання робіт щодо ліквідації наслідків природних катастроф (землетруси, повені, урагани тощо). Основні заходи під час ліквідації наслідків природних катастроф.

Організація і проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт в осередку стихійного лиха. Медичне забезпечення та функціональні формування екстреної медичної допомоги при наданні медичної допомоги, евакуації та розосереджуванні населення.

Особливості роботи медичної сестри в складі рятувальних бригад під час катастроф природного походження. Основні положення Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні техногенні і природні ситуації.

Тема 15. Екстрена медична допомога при масових ураженнях у мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру

Заходи невідкладної та швидкої медичної допомоги.

Перша медична допомога при кровотечах, переломах, пораненнях та інших травмах.

Перша медична допомога при забитті, контузіїх і синдромі тривалого здавлювання. Перша медична та долікарська допомога при травматичному шоку.

Перша медична допомога при опіках і обмороженнях.

Надання допомоги при електротравмі.

Перша медична та долікарська допомога при утопленні.

Основні принципи і способи захисту населення: колективні та індивідуальні.

Індивідуальні засоби захисту населення — засоби захисту органів дихання (протигази, респіратори, ватномарлеві пов'язки) та засоби захисту шкіри.

Засоби індивідуального медичного захисту (аптечка індивідуальна, протихімічний пакет та перев'язувальний пакет).

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Тема	Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика	Самостійна робота
Кредит I. Військо-медична підготовка. Основи організації медичного забезпечення військ					
1	Тема 1. Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час. Уражуюча дія сучасної зброї та характеристика санітарних втрат	7	2	-	5

2	Тема 2. Основи організації лікувально-евакуаційного забезпечення військ	7	2	-	5
3	Тема 3. Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти	9		4	5
4	Тема 4. Медичне забезпечення механізованої роти і батальйону в оборонному та наступальному боях.	7	2	-	5
	Разом за кредитом I.	30	6	4	20
Кредит II . Основи військово-польової хірургії					
5	Тема 5. Заходи першої медичної допомоги при пораненнях та ураженнях	7	1	2	4
6	Тема 6. Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Відмороження	9	1	4	4
7	Тема 7. Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження	6	-	2	4
8	Тема 8. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами	8	-	4	4
	Разом за кредитом II.	30	2	12	16
Кредит III. Медицина надзвичайних ситуацій. Завдання та основи організації медичного забезпечення населення у надзвичайних ситуаціях					
9	Тема 9. Організація захисту населення у надзвичайний період. Основи створення, структура і завдання Державної служби медицини катастроф.	7	4	-	3
10	Тема 10. Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.	7	-	4	3
11	Тема 11. Транспортні катастрофи, їх медикотактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф.	7	-	4	3

12	Тема 12. Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика.	5	-	2	3
13	Тема 13. Хіміко-технологічні Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження	5	-	2	3
14	Тема 14. Стихійні лиха, їх класифікація і медико-тактичні особливості. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних і невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих	7	4	-	3
15	Тема 15. Екстрена медична допомога при масових ураженнях у мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.	7	-	4	3
	Разом за кредитом III.	45	8	16	21
	Усього	105	16	32	57

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	Не передбачено навчальним планом		

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит I. Військо-медична підготовка. Основи організації медичного забезпечення військ		
1.	Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти. <i>Розшук поранених на полі бою. Способи наближення стрільців-санітарів та санітарного інструктора роти до поранених залежно від умов місцевості, погоди, часу доби та характеру бойової обстановки.</i>	4

	<p><i>Надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Роль самопомоги та взаємодопомоги в сучасному бою. Способи відтягування поранених і винесення їх з поля бою в укриття (гнізда поранених).</i></p> <p><i>Позначення місць укриття та зосередження поранених.</i></p> <p><i>Медико-тактична характеристика індивідуальних засобів медичного оснащення: аптечки індивідуальної, індивідуального протихімічного пакету, пакету перев'язувального індивідуального, засобу для знезараження води.</i></p> <p><i>Медико-тактична характеристика групових засобів медичного захисту.</i></p> <p><i>Медико-тактична характеристика сумки санітара, сумки медичної військової, лямки медичної носильної, лямки медичної спеціальної, шолома для поранених у голову, нош санітарних, нош іммобілізаційних вакуумних.</i></p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>наближення до поранених різними способами (короткою перебіжкою, перебіжкою в положенні пригнувшись, переповзанням: “рачкуючи” “попластунському” та на боці);</i> - <i>гасіння палаючого обмундирування та запалювальних сумішей;</i> - <i>відтягування поранених з поля бою в укриття на собі (на спині та на стегні);</i> - <i>відтягування поранених в укриття за допомогою табельних засобів: на плащ-наметі;</i> - <i>способи витягування поранених із бронетанкової техніки та інших місць їх перебування за допомогою лямки медичної спеціальної Ш-4;</i> - <i>винесення поранених з поля бою одним санітаром на спині, плечі, на руках перед собою;</i> - <i>винесення поранених з поля бою одним санітаром за допомогою лямки медичної носильної (складеною кільцем і вісімкою);</i> - <i>винесення поранених з поля бою двома санітарами: на руках, плащ-наметі, за допомогою лямки медичної носильної, на санітарних та імпровізованих ношах;</i> - <i>медико-тактична характеристика індивідуального медичного оснащення (АІ, ППІ, ІПП-8, ІПП-9, ІПП-10, таблетки для знезараження води);</i> - <i>медико-тактична характеристика групового медичного оснащення (АВ, СС, СМВ).</i> 	
--	--	--

Кредит II . Основи військово-польової хірургії

2.	<p>Заходи першої медичної допомоги при пораненнях та ураженнях.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>витягування уражених з-під завалів, зі сховищ, укриттів, води, бойової техніки;</i> - <i>гасіння одягу, що горить чи тліє, запалювальних сумішей;</i> - <i>уведення знеболювальних засобів зі шприц-тюбика з індивідуальної аптечки;</i> - <i>усунення асфіксії шляхом звільнення верхніх дихальних шляхів від слизу, крові, сторонніх тіл, надання відповідного положення тілу (у разі западання язика, блювання, значної носової кровотечі) і проведення штучної вентиляції легень (ШВЛ) способом рот до рота і рот до носа;</i> - <i>тимчасове спинення зовнішньої кровотечі;</i> - <i>накладання асептичної пов'язки у разі відкритого пневмотораксу;</i> - <i>іммобілізація ушкодженої кінцівки підручними засобами;</i> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>послідовність дій під час надання першої медичної допомоги;</i> - <i>тимчасове спинення зовнішньої кровотечі за допомогою:</i> - <i>накладання тугої пов'язки;</i> • <i>притискування артерії пальцями до кісткового виступу;</i> 	2
----	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • максимального згинання кінцівки; • накладання джгута-закрутки; • накладання гумового джгута; <ul style="list-style-type: none"> - накладання асептичної пов'язки при пораненнях кінцівок, живота, грудної клітки та інших ділянок тіла; - накладання оклюзійної пов'язки при відкритому пневмотораксі; - тимчасова іммобілізація кінцівок з використанням пов'язок і підручних засобів (імпровізованих шин); - штучне дихання “з рота до рота”, “з рота до носа” та за допомогою дихальної трубки ТД-1; - проведення закритого масажу серця. 	
3.	<p>Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Відмороження.</p> <p><i>Травматичний шок, клінічні прояви. Заходи першої медичної допомоги пораненим у стані травматичного шоку.</i></p> <p><i>Клінічна картина в різні періоди синдрому тривалого роздавлювання (стиснення) тканин. Заходи першої медичної допомоги.</i></p> <p><i>Класифікація опіків за глибиною ураження. Клінічна картина опікової хвороби. Методи визначення площі опіків у польових умовах.</i></p> <p><i>Візуальне визначення ступеня опіку. Визначення площі опіку за правилом дев'яток (Уоллеса) та правилом долоні (Глумова).</i></p> <p><i>Заходи першої медичної допомоги при термічних ушкодженнях.</i></p> <p><i>Відмороження, клінічні прояви. Заходи першої медичної допомоги при відмороженнях.</i></p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення ступеня тяжкості травматичного шоку; - заходи невідкладної допомоги при травматичному шоку; - визначення площі опіків; - введення знеболювальних препаратів; - накладання асептичних пов'язок на опікову поверхню; - вирішення завдань з надання першої медичної допомоги при розвитку травматичного шоку, термічних опіках, синдромі тривалого роздавлювання (стиснення) тканин, відмороженні. 	4
4.	<p>Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження.</p> <p><i>Гостра променева хвороба (ГПХ). Клінічна картина ГПХ I–IV ступенів. Рання діагностика ГПХ. Перша медична допомога ураженим. Комбіновані радіаційні ураження. Профілактика радіаційних уражень. Прилади радіаційної розвідки та дози метричного контролю.</i></p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - надягання протигазу і ШР на пораненого у голову в осередку ураження; - робота з приладами дозиметричного контролю – ДП-22В, ІД-1; - використання протирадіаційних засобів з АІ-1; - проведення часткового санітарного оброблення; - робота з радіометром-рентгенометром – ДП-5А; - вирішення ситуаційних завдань. 	2
5.	<p>Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами.</p> <p><i>Клінічна картина уражень різними типами отруйних речовин. Надання першої медичної допомоги ураженим.</i></p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - введення антидоту за допомогою шприц-тюбика; - надягання протигазу і шолому для поранених у голову на пораненого в зараженій зоні; 	4

	<ul style="list-style-type: none"> - проведення часткового санітарного оброблення за допомогою ІПП-8 (ІПП-9, ІПП-10); - способи проведення штучного дихання в зараженій атмосфері, в зараженій атмосфері; - киснева інгаляція за допомогою інгалятора КІ-4; - штучна вентиляція легень за допомогою ДП-10; - вирішення ситуаційних завдань з діагностики уражень отруйними речовинами та надання першої медичної допомоги ураженим. 	
Кредит III. Медицина надзвичайних ситуацій. Завдання та основи організації медичного забезпечення населення у надзвичайних ситуаціях		
6.	<p>Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.</p> <p><i>Чинні законодавчі акти України, їх основні положення. Медичне сортування та медична евакуація. Види медичної допомоги, основні вимоги до них та їх обсяг: перша медична допомога, долікарська допомога, перша лікарська допомога, кваліфікована медична допомога, спеціалізована медична допомога.</i></p> <p><i>Особливості надання догоспітальних видів медичної допомоги дітям.</i></p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стандарт дій і тактика медичного персоналу в надзвичайних ситуаціях; - первинний огляд потерпілого (АВС); - поглиблений первинний огляд (АВС+ДЕ); - стандарт медичної допомоги при політравмі на догоспітальному етапі; - організація медичної допомоги при непритомності; - організація медичної допомоги при колапсі; - організація медичної допомоги при судомах; - організація медичної допомоги при гіпер- та гіпотермії; - організація медичної допомоги при утопленні; - організація медичної допомоги при отруєнні невідомою речовиною; - організація медичної допомоги при алергійних реакціях. 	4
7.	<p>Транспортні катастрофи, їх медикотактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф.</p> <p><i>Лікувально-евакуаційне забезпечення та види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях техногенного походження. Медичне забезпечення особового складу рятувальних загонів. Робота медичної сестри в складі загонів і бригад екстреної медичної допомоги в районах транспортних катастроф. Заходи першої медичної допомоги в ході рятувальних робіт при травмах, кровотечах, термічних опіках, ураженнях.</i></p> <p><i>Особливості надання медичної допомоги у випадку переохолодження, перегрівання та комбінованих уражень.</i></p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - порядок первинного огляду потерпілих у дорожньо-транспортних пригодках; - первинне медичне оцінювання характеру ушкодження та тяжкості загального стану потерпілих; - накладання пов'язок при різних видах ушкоджень; - проведення іммобілізації ушкоджених кінцівок табельними засобами; - вирішення ситуаційних завдань. 	4
8.	<p>Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика.</p>	2

	<p><i>Характеристика чинників радіаційної небезпеки на різних етапах радіаційної аварії. Медичні наслідки їхнього впливу на людину. Нормування радіаційної безпеки. Радіаційний контроль в умовах радіаційної аварії. Заходи та засоби захисту населення під час радіаційних аварій (колективні та індивідуальні). Основні принципи надання медичної допомоги персоналу, який потерпів під час аварії на АЕС.</i></p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання індивідуальних засобів медичного захисту (АІ-2) в період первинної реакції на опромінення; - надягання протигазів, респіраторів та ватно-марлевих пов'язок на уражених; - проведення заходів медичної евакуації до колективних засобів захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів); - проведення часткового спеціального оброблення уражених, дезактивації об'єктів навколишнього середовища; - проведення заходів першої медичної допомоги при комбінованих ураженнях. 	
9.	<p>Хіміко-технологічні катастрофи.</p> <p>Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження.</p> <p><i>Основні принципи і методи лікування гострих отруєнь СДОР. Основні симптоми отруєнь, перша медична допомога при отруєннях СДОР: аміаком, чадним газом, хлором, сірковуглецем тощо.</i></p> <p><i>Заходи та засоби захисту (індивідуальні та колективні) при аваріях з викидом СДОР.</i></p> <p><i>Робота медичної сестри в складі бригад екстреної медичної допомоги в осередку хімічного ураження.</i></p> <p><i>Техніка безпеки особового складу бригад екстреної допомоги під час ліквідації осередків хімічного ураження та їхніх наслідків.</i></p> <p><i>Прилади хімічної розвідки та правила роботи з ними.</i></p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правила застосування індивідуальних засобів захисту органів дихання і шкіри; - проведення часткового санітарного оброблення відкритих ділянок тіла та одягу за допомогою індивідуального протихімічного пакета; - використання приладів хімічної розвідки і оцінювання хімічного забруднення осередку; - надання медичної допомоги при отруєнні хлором, аміаком, сірководнем, чадним газом та іншими речовинами, введення антидотів; - перша медична допомога при укусах отруйними тваринами; - вирішення ситуаційних завдань. 	2
10.	<p>Екстрена медична допомога при масових ураженнях у мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.</p> <p><i>Заходи невідкладної та швидкої медичної допомоги. Перша медична допомога при кровотечах, переломах, пораненнях та інших травмах.</i></p> <p><i>Перша медична допомога при забитті, контузіїх і синдромі тривалого здавлювання. Перша медична та долікарська допомога при травматичному шоку. Перша медична допомога при опіках і обмороженнях. Надання допомоги при електротравмі. Перша медична та долікарська допомога при утопленні. Основні принципи і способи захисту населення: колективні та індивідуальні. Індивідуальні засоби захисту населення — засоби захисту</i></p>	2

	<p>органів дихання (протигази, респіратори, ватномарлеві пов'язки) та засоби захисту шкіри. Засоби індивідуального медичного захисту (аптечка індивідуальна, протихімічний пакет та перев'язувальний пакет).</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - одягання засобів захисту органів дихання на потерпілого; - проведення непрямого масажу серця та штучної вентиляції легень; - визначення виду кровотечі та застосування різних способів її спинення; - звільнення потерпілих від дії електричного струму, вогню та завалів; - застосування медичних засобів аптечки індивідуальної відповідно до виду ураження; - проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо дій у разі загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру; - надання першої медичної допомоги утопаючому. 	
Всього		32

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено навчальним планом	

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит І. Військо-медична підготовка. Основи організації медичного забезпечення військ		
1.	<p>Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час. Уражуюча дія сучасної зброї та характеристика санітарних втрат. <i>Поняття про загальні втрати особового складу військ. Визначення і класифікація санітарних втрат, їхня характеристика. Величина санітарних втрат, фактори, які впливають на їх розміри. Сучасна структура санітарних втрат, її залежність від зброї, яку використовує ворог. Коротка характеристика сучасної зброї. Вплив величини і структури санітарних втрат на організацію медичного забезпечення військ.</i></p>	5
2.	<p>Основи організації лікувально- евакуаційного забезпечення військ. <i>Особливості організації і проведення лікувально-евакуаційних заходів при ліквідації наслідків застосування ворогом засобів масового ураження. Роль медичної сестри в проведенні лікувально-евакуаційних заходів у військах.</i></p>	5

3.	<p>Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти. <i>Медико-тактична характеристика індивідуальних засобів медичного оснащення: аптечки індивідуальної, індивідуального протихімічного пакету, пакету перев'язувального індивідуального, засобу для знезараження води.</i> <i>Медико-тактична характеристика групових засобів медичного захисту.</i> <i>Медико-тактична характеристика сумки санітара, сумки медичної військової, лямки медичної носильної, лямки медичної спеціальної, шолома для поранених у голову, нош санітарних, нош іммобілізаційних вакуумних.</i></p>	5
4.	<p>Медичне забезпечення механізованої роти і батальйону в оборонному та наступальному боях. <i>Основні законодавчі акти з охорони праці.</i> <i>Заходи безпеки під час експлуатації електроприладів.</i> <i>Правила безпеки під час роботи з радіоактивними, сильнодіючими речовинами.</i> <i>Особиста гігієна під час роботи та занять.</i> <i>Техніка безпеки при експлуатації балонів.</i> <i>Техніка безпеки під час ліквідації наслідків катастроф. Пожежна безпека.</i></p>	5
Кредит II . Основи військово-польової хірургії		
5.	<p>Заходи першої медичної допомоги при пораненнях та ураженнях. <i>Організація забезпечення медичним майном підрозділів медичної роти механізованої бригади в польових умовах.</i> <i>Основні завдання медичної служби щодо забезпечення військ медичним майном і технікою у воєнний час. Принципи медичного постачання Збройних сил України.</i> <i>Норми постачання медичного майна у воєнний час.</i></p>	4
6.	<p>Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Відмороження. <i>Причини і частота виникнення травматичного шоку в умовах сучасної війни.</i> <i>Синдром тривалого роздавлювання (стиснення) тканин, частота виникнення.</i> <i>Причини і частота термічних опіків у сучасній війні. Особливості опіків внаслідок дії ядерної зброї та запалювальних сумішей.</i></p>	4
7.	<p>Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження. <i>Військово-польова терапія (ВПТ). Завдання та зміст ВПТ.</i> <i>Характеристика ядерної зброї. Уражуючі фактори ядерної зброї.</i> <i>Характеристика можливих санітарних втрат. Стисла характеристика біологічної дії йонізуючого випромінювання. Гостра та хронічна променева хвороба.</i></p>	4
8.	<p>Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами. <i>Історія виникнення хімічної зброї. Класифікація бойових отруйних речовин.</i> <i>Характеристика бойових отруйних речовин:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - нервово-паралітичної дії; шкірно-наривної дії; - загальноотруйної дії; - задушливої дії; - психотоміметичної дії. 	4

Кредит III. Медицина надзвичайних ситуацій. Завдання та основи організації медичного забезпечення населення у надзвичайних ситуаціях		
9.	Організація захисту населення у надзвичайний період. Основи створення, структура і завдання Державної служби медицини катастроф. Робота бригад і загонів екстреної медичної допомоги, інших медичних формувань у районах масового ураження людей. Особливості роботи медичної сестри в екстремальних умовах.	3
10.	Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях. <i>Основна мета та організаційні основи лікувально-евакуаційного забезпечення в системі ДСМК. Суть системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайний період. Умови реалізації сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях (НС). Особливості надання медичної допомоги дітям.</i>	3
11.	Транспортні катастрофи, їх медикотактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф. <i>Лікувально-евакуаційне забезпечення та види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях техногенного походження. Медичне забезпечення особового складу рятувальних загонів.</i>	3
12.	Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика. <i>Характеристика чинників радіаційної небезпеки на різних етапах радіаційної аварії. Основні шляхи та медичні наслідки впливу радіації на людину.</i>	3
13.	Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження. <i>загальні принципи лікування гострих отруєнь; характеристика СДОР, що трапляються найчастіше, симптоми отруєння.</i>	3
14.	Стихійні лиха, їх класифікація і медико-тактичні особливості. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних і невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих. <i>Загальні причини виникнення і класифікація стихійних лих. Медико-тактична характеристика атмосферних, гідросферних та літосферних природних небезпек: можливий характер патологій, санітарно-гігієнічний та епідеміологічний стан територій, наявність лікувально-профілактичних заходів, шляхів евакуації.</i>	3
15.	Екстрена медична допомога при масових ураженнях у мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру. <i>Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру. Колективні засоби захисту — сховища, протирадіаційні укриття тощо.</i>	3
Всього:		57

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій» – не передбачено.

10. Методи навчання

При організації навчального процесу з даної дисципліни використовуються методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- в аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації: словесні (розповідь, лекція, бесіда); наочні (ілюстрація, демонстрація); практичні (досліди, вправи, відпрацювання навичок в аудиторіях, оснащених тренажерами та стимуляторами, лікарнях, реферати).

- в аспекті логічності, мислення: пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; проблемного викладу; індуктивні та дедуктивні; частково-пошукові; дослідницькі.

- в аспекті управління навчанням: навчальна робота під керівництвом викладача; самостійна робота.

11. Методи контролю

Контрольні заходи, які проводяться в університеті визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу. Протягом семестру проводиться поточний контроль. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою (навчальним елементом). Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі тестування. Система оцінювання сформованих компетентностей студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється на практичних заняттях під час усного опитування, розгляду ситуацій, виконання практичних завдань та ін. за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, чинною нормативною базою, а також статтями у періодичних виданнях, в яких висвітлені питання, що розглядаються;

- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

- логіка, структура, стиль викладання матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

- правильність виконання практичних завдань.

Самостійна робота студентів з дисципліни повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;

- вміння застосовувати набуті знання на практиці;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання поза аудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних і лабораторних заняттях.

Одним із головних аспектів організації самостійної роботи є розробка форм і методів організації контролю за самостійною роботою студентів.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів певного освітньо-кваліфікаційного рівня на проміжних або заключному етапах їх навчання. Він включає семестровий контроль – іспит.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів, які отримують студенти під час аудиторних занять та самостійної роботи впродовж семестру, наведений в таблиці 1.

Під час іспиту застосовується наступна шкала оцінювання:

Таблиця 1

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для іспиту
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Перелік питань до іспиту

1. Організація діяльності служби екстреної медичної допомоги України (нормативно-правова база).

2. Організаційна структура, основні завдання та функції центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.
3. Основні завдання, функції, права та відповідальність бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги.
4. Табель оснащення та засоби особистої безпеки бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги.
5. Організаційна структура, основні завдання, функції та оснащення відділення екстреної (невідкладної) медичної допомоги багатопрофільної лікарні.
6. Мета, етичні, деонтологічні і юридичні аспекти екстреної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному етапі.
7. Огляд місця події, забезпечення особистої безпеки медичного персоналу, безпеки свідків події та постраждалого, наближення до постраждалого (хворого).
8. Ергономічні принципи в роботі виїзної бригади ЕМД (при роботі в приміщенні, на вулиці), робота в команді.
9. Первинний огляд (АВС). Завдання первинного огляду. Технологія проведення у притомного і непритомного пацієнта.
10. Надання медичної допомоги в ході первинного огляду. Визначення подальшої тактики на місці події.
11. Завдання вторинного огляду. Показання для проведення вторинного огляду на місці події та на шляху евакуації. Технологія вторинного (ABCDE) огляду постраждалого (хворого).
12. Патогенез, клініка, діагностика і лікування обструкції дихальних шляхів у пацієнтів різних вікових груп.
13. Забезпечення прохідності дихальних шляхів шляхом закидання голови назад або виведення нижньої щелепи (висування вперед). Потрійний прийом Сафара.
14. Забезпечення прохідності дихальних шляхів при травмі шийного відділу хребта.
15. Ревізія і очищення ротової порожнини ручним і апаратним способами.
16. Застосування ротогорлової (орофарингеальної) і носогорлової (назофарингеальної) трубки.
17. Вентиляція легень постраждалого через маску з використанням ручного апарата для штучної вентиляції легень (Амбу), подання кисню.
18. Показання і техніка інтубації постраждалого.
19. Застосування альтернативних методів забезпечення прохідності дихальних шляхів за допомогою ларингеальної маски, ларингеальної трубки, комбітьюба.
20. Симптоми часткової і повної непрохідності дихальних шляхів при попаданні стороннього тіла, методи її відновлення. Прийом Геймліха.
21. Показання і техніка конікопункції та конікотомії.
22. Поняття про термінальні стани. Діагностика клінічної смерті. Абсолютні та відносні ознаки біологічної смерті.
23. Причини неефективного кровообігу. Діагностика раптової смерті.
24. Класифікація і оцінка серцевого ритму при зупинці серця.
25. Технологія серцево-легеневої реанімації при фібриляції шлуночків в дорослих.
26. Технологія серцево-легеневої реанімації при шлуночковій тахікардії в дорослих.

27. Технологія серцево-легеневої реанімації при безпульсовій електричній активності в дорослих.
28. Технологія серцево-легеневої реанімації при асистолії в дорослих.
29. Діагностика причин зупинки серця, які можна усунути у процесі реанімації – чотири “Г”: гіпоксія, гіповолемія, гіпер/гіпокаліємія, гіпомагнійємія, ацидоз, гіпотермія; чотири „Т“: tension (напружений) пневмоторакс, тампонада серця, тромбемболія, токсичне передозування.
30. Фармакотерапія при зупинці серця.
31. Технологія серцево-легеневої реанімації при наявності автоматичного дефібрилятора.
32. Тривалість серцево-легеневої реанімації, ознаки, які вказують на її ефективність та припинення.
33. Післяреанімаційна підтримка.
34. Помилки та ускладнення, які виникають під час проведення серцево-легеневої реанімації.
35. Правові та етичні аспекти серцево-легеневої реанімації..
36. Діагностика та екстрена медична допомога при гострому коронарному синдромі.
37. Діагностика та екстрена медична допомога при кардіогенному шоці.
38. Діагностика та екстрена медична допомога при гіпертонічному кризі.
39. Діагностика та екстрена медична при анафілактичному шоці.
40. Діагностика та екстрена медична допомога при гіпотермії.
41. Діагностика та екстрена медична допомога при утопленні.
42. Діагностика та екстрена медична допомога при ураженні електричним струмом.
43. Діагностика та екстрена медична допомога при комі невизначеної етіології
44. Діагностика та екстрена медична допомога при комах, пов'язаних із цукровим діабетом.
45. Діагностика та екстрена медична допомога при отруєнні невідомим газом.
46. Діагностика та екстрена медична допомога при отруєнні невідомою речовиною.
47. Діагностика та екстрена медична допомога при механічних пошкодженнях черепа.
48. Діагностика та екстрена медична допомога при механічних пошкодженнях хребта.
49. Діагностика та екстрена медична допомога при механічних пошкодженнях грудної клітки.
50. Діагностика та екстрена медична допомога при механічних пошкодженнях органів черевної порожнини, тазу і тазових органів.
51. Діагностика та екстрена медична допомога при механічних пошкодженнях кінцівок.
52. Діагностика та екстрена медична допомога при політравмі.
53. Діагностика та екстрена медична допомога при синдромі довготривалого стиснення і розчавлення.
54. Діагностика та екстрена медична допомога при зовнішній і внутрішній кровотечі.
55. Діагностика та екстрена медична допомога при травматичному шоці.

56. Діагностика та екстрена медична допомога при геморагічному шоці.
57. Діагностика та екстрена медична допомога при гемо- і пневмотораксі.
58. Алгоритм дій бригади екстреної медичної допомоги при дорожньо-транспортній пригоді.
59. Загальні принципи детоксикаційної терапії на догоспітальному етапі. Андидотна терапія.
60. Порядок дій бригад екстреної медичної допомоги у безпечному вогнищі масового ураження.
61. Первинне медичне сортування за системою START.
62. Правила використання сортувальних браслетів і талонів.
63. Поняття про бригади постійно готовності першої черги, спеціалізовані бригади постійної готовності другої черги, мобільні польові бригади, їх формування і завдання.

13. Методичне забезпечення

Навчально-методичні посібники, підручники, електронні підручники, методичні посібники, методичні рекомендації, конспекти лекцій, тестові збірки, банк тестів, ситуаційні задачі, комп'ютерні технології, атласи, таблиці, фантомні макети, програмне моделювання, програмне забезпечення (медична інформаційна система «Доктор Елекс») тощо.

14. Рекомендована література

1. Гут Т.М., Гут Р.П. Військово-медична підготовка. — К.: Медицина, 2010. — 303 с.
2. Гут Т.М. Практикум з військово-медичної підготовки. — К.: Здоров'я, 2001. — 92 с.
3. Військова токсикологія, радіологія і медичний захист: підручник / За ред. Скалецького Ю.М., Мисули І.Р. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 362 с.
4. Кочін І.В. Медицина катастроф. — К.: Здоров'я, 2002—348 с.
5. Медична служба механізованої (танкової) бригади: навч. посіб. / Вороненко В.В., Бадюк М.І., Гулько В.М. та ін. — К.: УВМА, 2004. — 107 с.
6. Організація медичного забезпечення військ / Бадюк М.І., Левченко Ф.М., Токарчук В.П., Солярик В.В. та ін. / За ред. В.В. Паська. — К.: МП “Леся”, 2005. — 430 с.
7. Постанова Кабінету Міністрів України “Про створення державної служби медицини катастроф” № 343 від 14.04.1997 р.
8. Рятувальні роботи та медична допомога у вогнищах надзвичайних ситуацій / Губенко І.Я., Брага В.М. та ін. — Черкаси: Відлуння-Плюс, 2007. — 104 с.
9. Сидоренко П.І., Гуш Т.М., Чернищенко Г.А. Військовомедична підготовка. — К.: Медицина, 2008.
10. Тарасюк В.С. Медицина надзвичайних ситуацій. — К.: Медицина, 2010. Додаткова Губенко І.Я., Брага В.М., Квашніна О.В. Що потрібно знати з цивільної оборони: Навч. посібник. — Черкаси: ВідлунняПлюс, 2003. — 109 с. Коцюруба В.П. Цивільна оборона. Військово-медична підготовка: Метод. посібник. — Черкаси: Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2007. — 17 с.
11. Кочин И.В., Черняков Г.А., Сидоренко П.И. Научные основы эпидемиологии катастроф. — Запорожье: Б. и., 2004.

15. Інформаційні ресурси

1. Президент України – www.prezident.gov.ua.
2. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua.
3. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua.
4. Міністерство охорони здоров'я України – <http://www.moz.gov.ua>.
5. Міністерство інфраструктури України – www.mtu.gov.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій – www.dsns.gov.ua.
7. Міністерство юстиції України – www.minjust.gov.ua.
8. Державний комітет статистики України – www.ukrstat.gov.ua.
9. Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського – www.nbuv.gov.ua.
10. Організація об'єднаних націй – www.un.org/russian/esa/index.html.